

UNIVERZITA
KARLOVA
V PRAZE

Evangelická
teologická
fakulta

Jan Roskovec, Th.D.
Katedra Nového zákona
tel.: +420 221 988 411
fax: +420 221 988 215
e-mail: ros_kovec@etf.cuni.cz

Oponentský posudek bakalářské práce

Roman Veverka: Otázka vzkříšení a posmrtného života v qumránských textech
předloženo na UK ETF, katedře Nového zákona, v létě 2012,
vedoucí práce: Doc. Jiří Mrázek, Th.D.

1. K formě

Předložená práce je poměrně rozsáhlá, zpracovává své téma na 55 stranách, doplněných také obsáhlým seznamem převážně cizojazyčné literatury (v angličtině, francouzštině a němčině). Sekundární literatura je v práci dosti hojně citována, bibliografické údaje jsou uváděny ve srozumitelných zkrácených tvarech (edici García Martíneze bych doporučoval citovat jako „Scrolls“ a nikoli „The Dead“ – str. 10; ve zkrácených názvech se většinou neuvádějí členy: tedy např. „Kittel, Hymns“ nebo „Molin, Sohne“ – str. 24n). Doporučoval bych důslednost v odkazování na primární texty: buď v závorkách v textu (to spíše), nebo v poznámkách. Je-li práce věnuje především výkladu vybraných oddílů z kumránských textů, její přehlednosti by velmi prospělo, kdyby příslušné texty byly vždy nejprve uvedeny in extenso v originále s překladem, případně i s naznačením jejich struktury. Hlavní oddíly (kapitoly) by bylo lépe začínat na nové stránce, nebo alespoň se zřetelným vertikálním odsazením (viz str. 21).

Členění je srozumitelné a přehledné: na stručný úvod navazuje přehledová kapitola seznamávající hlavní výpovědi o vzkříšení ve Starém zákoně a podávající základní informaci o svitcích od Mrtvého moře, na něž se práce soustřeďuje. To, že motiv vzkříšení nesleduje ve všech těchto textech, nýbrž zužuje svůj zájem na jeden z nich, má dobré důvody, a mohlo (mělo) se promítnout i do názvu, který je v současné podobě zavádějící.

Práce je psána slovensky, takže její jazykovou úroveň si netroufám podrobněji posuzovat. Styl výkladu je esejistický, místy až příliš: někde rozvláčný (např. na str. 9 zbytečné uvozovací otázky: „V čom spočíva analýza textov? Je to v prvom rade práca s výkladom textu...“; nebo úvod posledního odstavce na str. 10; „Berúc do úvahy ... stojíme před významným mílnikom...“), jinde je naopak vynecháno, co by mělo být řečeno (např. paušální a vágní odkazy na to, že něco je možno dohledat v příslušné literatuře – jako na str. 13, 22). Co přesně znamená např. „bitka synonym“ (str. 33)? Co znamená „kritický postoj k vzkriseniu“ (str. 52) –

odmítání této představy? Vysloveně nevydařené formulace jako „Realizovaná eschatológia tvrdí...“ (str. 29) jsou spíše výjimečné.

2. K obsahu a metodě

Autor v Úvodu formuluje pro svou práci jasný úkol, k němuž se v Závěru vrací: hodlá v textech od Mrtvého moře – které představují patrně nejvýznamnější dokumenty náboženského myšlení židovstva v době bezprostředně související s dobou Ježíše a raného křesťanství – hledat „doklad(y) o viere v zmŕtvychvstanie“ (str. 8, srov. str. 54). V tomto zkoumání se soustřeďuje na rukopis hebrejských chvalo zpěvů *Hodajót* (1QH^a; v práci transkribováno „Hodayot“), resp. na výběr několika oddílů z tohoto rukopisu, jež by mohly vypovídat o víře ve vzkříšení, doplněný o krátké srovnání s několika výroky z Aramejské apokalypsy (4Q246; str. 39–41).

Postup výkladu je zřetelný a srozumitelný. *První kapitola* věnovaná myšlenkovému kontextu zkoumaného problému, totiž výpovědím o vzkříšení ve Starém zákoně a v kumránských textech obecně („Základné predpoklady“, str. 12–21) je jen zběžným přehledem. Příslušné starozákonné texty jsou vlastně jen vyjmenovány (Iz 29,19; Ez 37; Da 12,1–3; Oz 6,2; Ž 88,11; Jb 14,14) a kromě odkazu na článek J. F. A. Sawyera o hebrejských termínech pro vzkříšení není nijak vysvětleno, jak autor právě k tomuto výčtu dospěl a co z něj pro další práci vyplývá. Průřez kumránskými texty vychází z toho, které z nich jsou zmiňovány v sekundární literatuře věnované sledovanému problému (str. 13).

Hlavní částí práce je *druhá kapitola*, rozdělená do tří částí. Po stručné charakteristice zkoumaného spisu („Úvodné informácie“, str. 21–25) následuje předběžná úvaha o některých jeho motivech, které mohou mít význam pro zkoumanou tematiku („Základné témy a črty“, str. 25–30): motiv *spasení*, spojený s otázkou, zda je vyhlíženo v této či v nějaké jiné časnosti, a odtud plynoucí obecnější otázka po povaze eschatologie *Hodajót*. Třetí část druhé kapitoly pak tvoří podrobnější zkoumání tří vybraných oddílů spisu – sloupců 11 (vv.19nn), 14 a 19. Orientaci v argumentaci této části by usnadnilo, kdyby byl hned na začátku každé podkapitoly uveden vykládaný text.

Závěry autor formuluje velmi opatrně, nepochybně také pod vlivem sekundární literatury, v níž o tom, zda výroky v *Hodajót* odrážejí víru ve vzkříšení, není konsensus. Výsledným zjištěním je, že tyto výroky interpretaci ve smyslu vzkříšení připouštějí, avšak nevedou k ní nutně a jednoznačně. Výroky o „vykoupení duše z propasti“, „vzdvížení na věčnou výšinu“ (1QH 11,19n), „květu a výhonku v nekonečném sadě“ (1QH 14,15; Segert: „výrostek na ratolestech sadby věčné“), „věčném prameni“ (1QH 14,17n), „pozdvížení vlajky (Segert: „stožár“) těmi, kdo leží v prachu, a nesení praporce červy mrtvých“ (1QH 14,34), „pozdvíhnutí z prachu červa mrtvých k věčnému společenství“ (1QH 19,12n) je možno chápat také jako obrazná vyjádření naděje vnitrosvětské, jako výhled k obnovenému společenství Božího lidu uvnitř dějin. Tuto možnost skutečně nelze vyloučit, vzhledem k použitým obrazům se však jeví jako přenesené, druhoplánové čtení. Autor tento výklad nazývá nepřesně metaforickým (např. na str. 27) – to je zavádějící, neboť o metaforické jsou uvedené výroky v každém případě, jde jen o to, k jaké skutečnosti odkazují a jaké představy vyvolávají v prvním plánu.

To vede k *metodickému problému*, který cítím v pozadí práce. Autor se v ní vydal shromáždit „důkazy“ víry ve vzkříšení ve vybraném spisu, ale obešel základní úvahu o tom, co lze považovat za takové „nezvratné“ charakteristiky takové víry. Bylo by takovou charakteristikou výslovné užití spojení „vzkříšení z mrtvých“? I takový výraz by přece bylo možno použít v „nevlastním“ smyslu o nějaké nitrodějinné skutečnosti. Je víra ve vzkříšení, resp. nějaká její forma, nezbytnou (samozřejmou) součástí apokalyptického názoru? Je možno koncept vzkříšení z mrtvých považovat za jakousi danou, jasně definovanou skutečností? Nebylo by zajímavější ptát se nikoli *zda* je víru ve vzkříšení možno v *Hodajót* vystopovat,

nýbrž *jakou* podobu zde mají představy, které bychom mohli za víru ve vzkříšení považovat, v jakých souvislostech se objevují, z jakých předpokladů vycházejí?

Některé další poznámky a opravy jsem poznamenal do textu práce.

3. Hodnocení

Předložená práce nepochybně splňuje požadavky kladené na bakalářskou písemnou práci, spíše je trochu pozitivním směrem překračuje. Autor prokázal schopnost samostatně pracovat s primárními texty i sekundární literaturou, jasně si stanovil cíl a srozumitelnou cestou se k němu propracoval. Argumentace však není vždy dostatečně jasná a přehledná, což podle mého názoru práci přece jen dělí od hodnocení nejvyššího.

Práci *doporučuji k obhajobě* a navrhuji hodnocení „*velmi dobře*“ (B).

Při obhajobě by autor mohl (měl):

1. přesněji vysvětlit, jak dospěl k výběru textů, jejichž zkoumání se věnoval,
2. vyložit, co by podle jeho názoru mohlo sloužit jako kritérium pro identifikaci víry ve vzkříšení z mrtvých,
3. vyložit, jaký je rozdíl mezi „nekonečným“ a posmrtným životem (viz str. 17).

V Nymburce 2. července 2012

Jan Roskovec